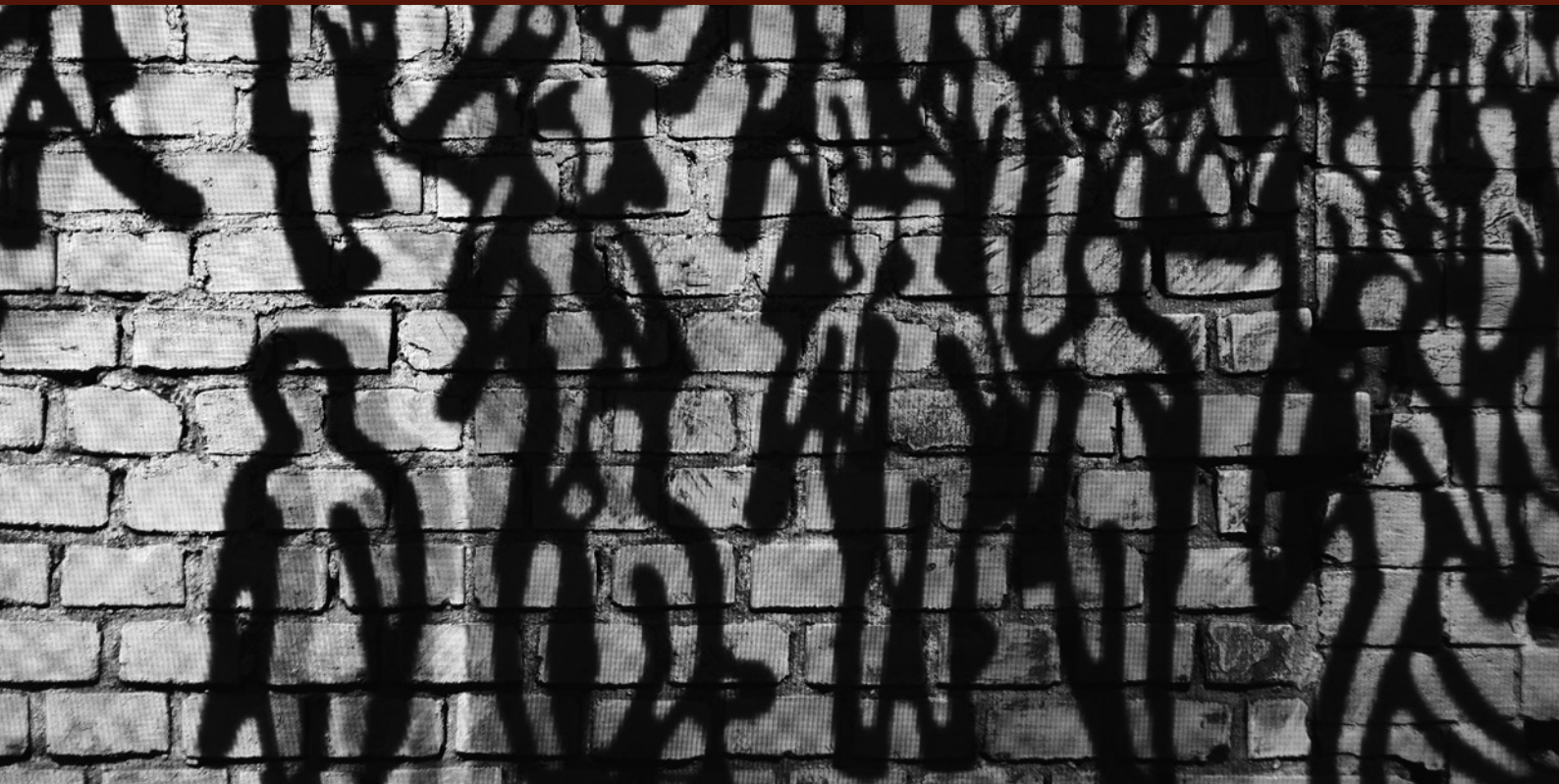

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Factsheet bij Mensenhandel in en uit beeld II

Cijfermatige rapportage 2008-2012

Goed METEN IS WETEN wat te doen

Mensenhandel in en uit beeld II is een overzicht van de mensenhandel die in Nederland in kaart is gebracht en roept nieuwe vragen op waarvan de beantwoording centraal moet staan bij de inrichting van het mensenhandelbeleid. De cijfers stellen organisaties die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van slachtoffers, de opsporing van mensenhandel en de vervolging van daders in staat kritisch te reflecteren op hun eigen rol in de aanpak van mensenhandel. Wat betekenen de cijfers voor die aanpak, wat vergt nader onderzoek, wat kan worden verbeterd? De bestaande mensenhandelstatistieken geven inzicht in de stand van de huidige mensenhandelaanpak en reikt informatie aan waarmee die aanpak kan worden verbeterd. Investeren in betere registraties brengt mensenhandel in beeld. Dit maakt een informatiegestuurde aanpak mogelijk: goed meten is weten wat te doen.

C.E. Dettmeijer-Vermeulen,
*Nationaal rapporteur mensenhandel
en seksueel geweld tegen kinderen*

“Cijfers houden organisaties een spiegel voor: van de mensenhandel die in beeld is én van de aanpak van mensenhandel. Deze informatie geeft richting aan de aanpak van mensenhandel.”

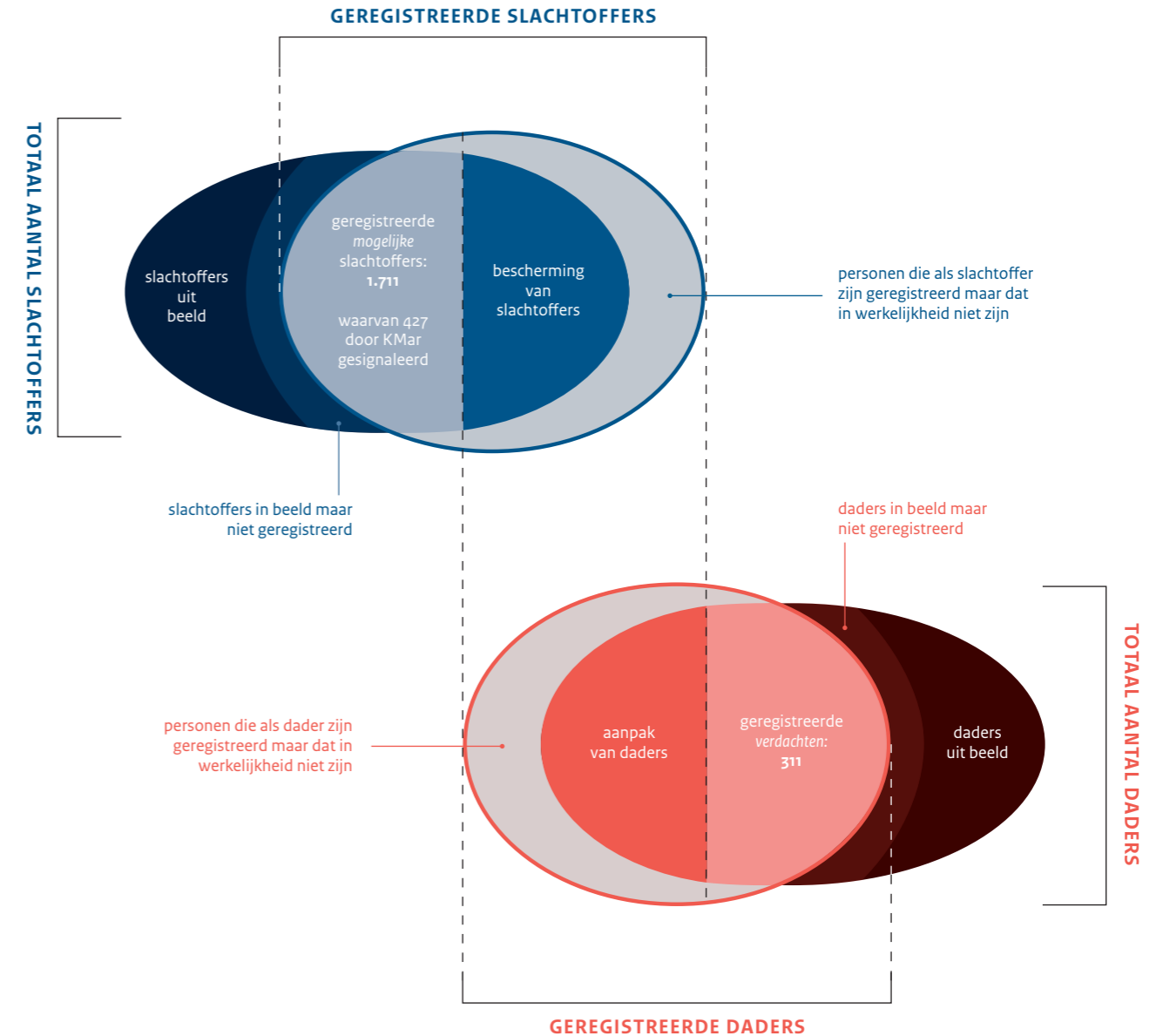
Hoeveel mensenhandelsituaties zijn in beeld?

In beeld

1.711 mogelijke slachtoffers werden in 2012 geregistreerd, een aanzienlijke stijging ten opzichte 2011 (1.222 mogelijke slachtoffers). Registratie wordt gedaan door CoMensha, ten behoeve van het mandaat van de Nationaal rapporteur. In 2012 werd bij het Openbaar Ministerie het grootste aantal verdachten tot dusver ingeschreven: 311 verdachten (in 2011 waren dat er 257). Deze aantallen mogelijke slachtoffers en verdachten geven niet noodzakelijkerwijs de omvang van mensenhandel weer. Wat in beeld is, en wat is geregistreerd, is afhankelijk van veel factoren. Meer bewustwording en meer opsporingscapaciteit kan ertoe leiden dat meer signalen van mensenhandelsituaties worden gemeld: 'hoe meer je zoekt, hoe meer je vindt-principe'. Het is tegelijkertijd mogelijk dat personen die als slachtoffer of als dader zijn geregistreerd, in werkelijkheid geen slachtoffer of dader zijn. Hoe vaak dit voorkomt is onbekend.

Uit beeld?

Het totaal aantal slachtoffers en daders in Nederland is onbekend. Wat buiten beeld blijft is het *dark number*: de mensenhandelsituaties die nog niet bekend zijn bij bijvoorbeeld de hulpverlening of politie. Hoe groot dit onzichtbare deel van mensenhandel is, en dus ook de totale omvang van mensenhandel in Nederland, kan alleen worden geschat. Tot dusver bestaan geen betrouwbare schattingen.

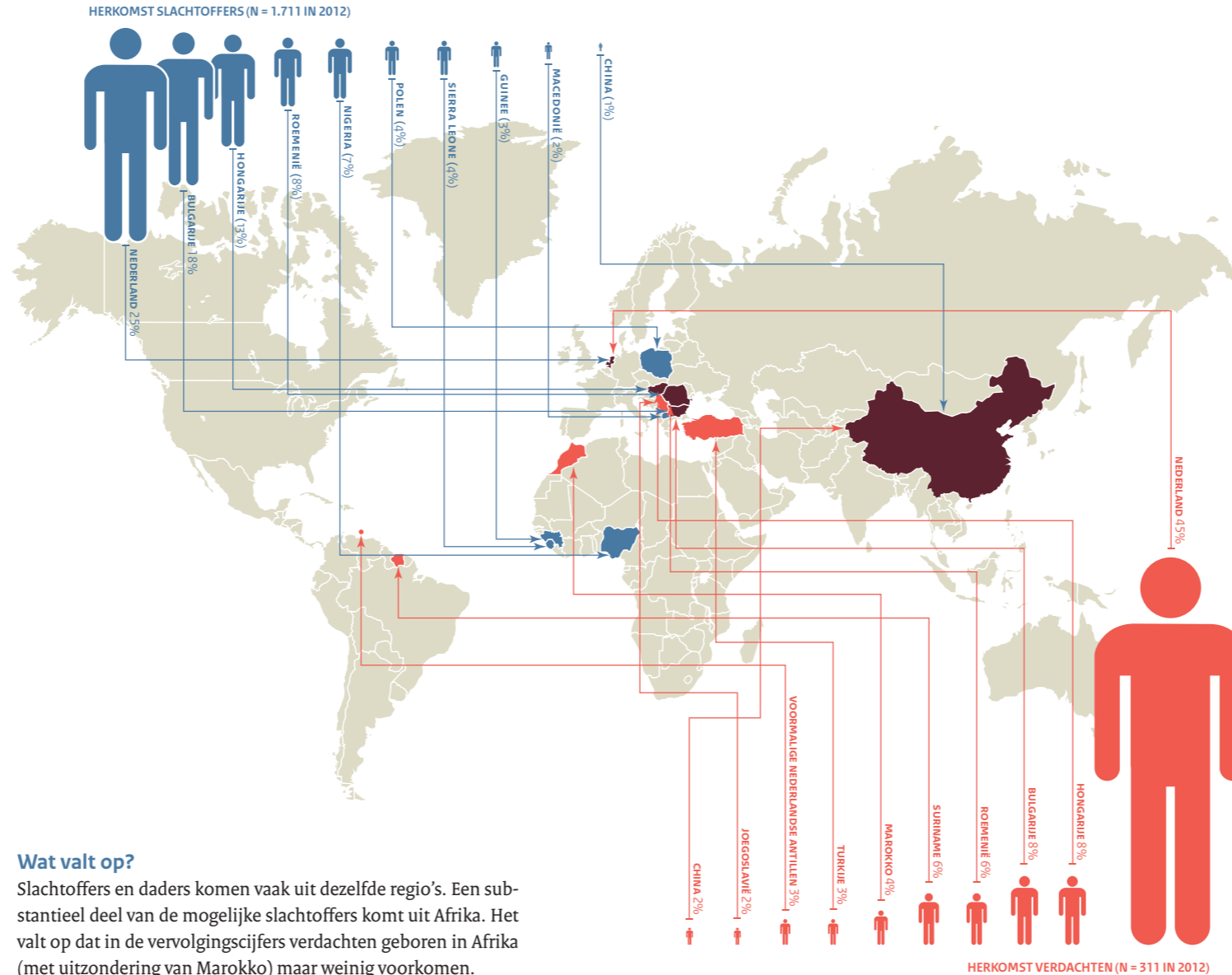
Mensenhandel in beeld: wat zien we?

Wie zijn de mogelijke slachtoffers

De geregistreerde mogelijke slachtoffers zijn meestal vrouw (88%), gemiddeld 25,4 jaar, en komen meestal uit Nederland, direct gevolgd door Midden- en Oost-Europese landen. Een kwart van de slachtoffers komt uit Afrikaanse landen.

Wie meldt welke slachtoffers?

Hoeveel mogelijke slachtoffers bij CoMensha worden geregistreerd is afhankelijk van welke instanties melden en of zij daartoe verplicht zijn. De politie en de Koninklijke Marechaussee (KMar) hebben de plicht om te melden: zij zorgen dan ook voor de meeste meldingen. Met name de KMar heeft in 2012 ten opzichte van voorgaande jaren meer slachtoffers gemeld: het gaat dan vooral om Bulgaarse, Hongaarse en Roemeense slachtoffers die bij aankomst op een luchthaven of aan de landsgrenzen zijn gesignaleerd. Vaak gaat het om vrouwen die mogelijk in de Nederlandse prostitutie (willen) gaan werken, waarbij niet noodzakelijkerwijs sprake is van dwang en (het oogmerk van) uitbuiting. Wanneer een ander haar aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk om haar in de seksindustrie te laten werken kan al sprake zijn van mensenhandel. Wat voor mensenhandelsituaties in beeld zijn heeft vanzelfsprekend ook te maken met de taakstelling van instanties. Zo meldt Inspectie SZW vanzelfsprekend uitsluitend uitbuiting buiten de seksindustrie.

Wat valt op?

Slachtoffers en daders komen vaak uit dezelfde regio's. Een substantieel deel van de mogelijke slachtoffers komt uit Afrika. Het valt op dat in de vervolgingscijfers verdachten geboren in Afrika (met uitzondering van Marokko) maar weinig voorkomen.

Wie zijn de verdachten

De geregistreerde verdachten zijn meestal man (81%), gemiddeld 31,6 jaar en komen meestal uit Nederland, direct gevolgd door Midden- en Oost-Europese landen en door Suriname, Marokko, Turkije en de Nederlandse Antillen.

Welke rollen spelen verdachten?

Verdachten kunnen meerdere rollen vervullen in het mensenhandelproces. De grootste groep verdachten vervulde de rol van pooier (al dan niet naast andere rollen). Welke verdachte welke rol vervult lijkt samen te hangen met bepaalde kenmerken. Ronselaars hebben het vaakst een crimineel verleden, gevolgd door pooiers. Huisvesters komen relatief iets vaker uit Turkije, Marokko of Suriname. Vervoerders van het buitenland naar Nederland komen vaak uit Midden- of Oost-Europese landen, net als bodyguards en degenen die documenten als werkvergunningen voor slachtoffers regelen. Bodyguards zijn het jongst, en wellicht de minst ervaren? Snorders, die slachtoffers binnen Nederland naar hun werkplek brengen, komen vaak uit Nederland.

De bescherming van slachtoffers en de opsporing van mensenhandel zijn twee kanten van dezelfde medaille.

De bescherming van het slachtoffer moet centraal staan in de aanpak van mensenhandel. Deze bescherming strekt zicht uit van de signalering tot aan de nazorg.

Maatwerk is essentieel

Een stereotiep slachtoffer bestaat niet. Slachtoffers zijn voor wat betreft hun persoonskenmerken of hulpbehoeften niet altijd in specifieke categorieën in te delen. Sommige slachtoffers vertonen overeenkomsten op bepaalde vlakken (zoals geslacht, leeftijd, nationaliteit en/of sector van uitbuiting), maar verschillen op andere vlakken (zoals de hulpbehoeften). Individuele kenmerken én de hulpbehoeften kunnen voor ieder slachtoffer anders zijn. In de bescherming van slachtoffers is maatwerk dan ook essentieel.

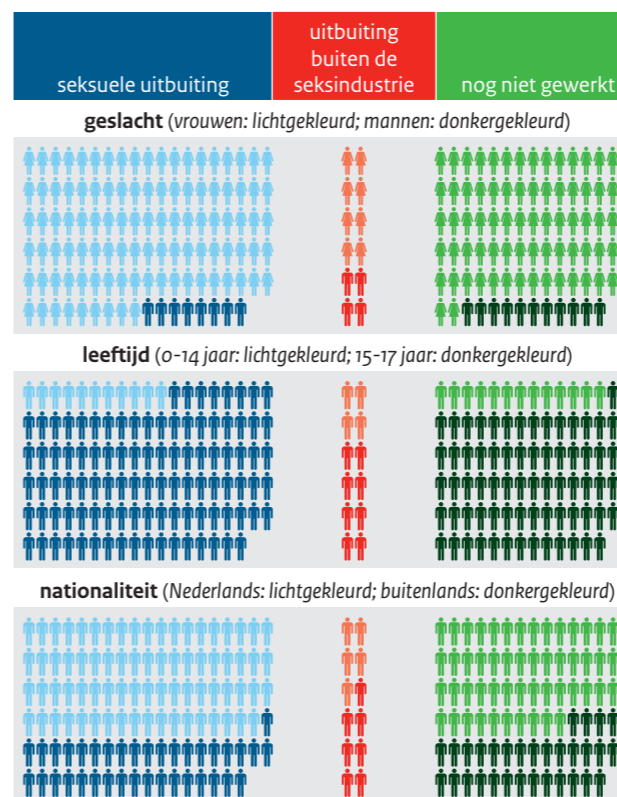
Waar kunnen barrières tegen mensenhandel worden opgeworpen?

Grofweg kunnen twee mensenhandelsituaties van elkaar worden onderscheiden. Die waarbij het ronselen in het buitenland plaatsvond en die waarbij het ronselen in Nederland gebeurde. In het laatste geval komen de slachtoffers ook meestal uit Nederland, maar niet altijd: ook een aantal buitenlandse slachtoffers werd in Nederland geronseld. Het ronselen gebeurt hier veelal in horeca en uitgaansgelegenheden, via internet, op school of in prostitutiegebieden: daar kunnen barrières worden opgeworpen of worden versterkt.

Minderjarige mogelijke slachtoffers

Minderjarigen blijven een aandachtsgroep in de aanpak van mensenhandel. De Nationaal rapporteur heeft eerder al aandacht gevraagd voor de deze groep. Stichting Nidos meldt sinds 2013 mogelijke slachtoffers aan CoMensha. Bureau Jeugdzorg heeft in 2014 aangekondigd stappen te zullen zetten.

UITBUITING VAN MINDERJARIGEN (N = 212 IN 2012)

Van elf minderjarigen was de sector van uitbuiting onbekend: zij zijn in de figuur buiten beschouwing gelaten.

Slachtofferverklaringen

De opsporing steunt voor een groot deel op de verklaringen van slachtoffers. In bijna de helft van de opsporingsonderzoeken is een verklaring van een slachtoffer (bijvoorbeeld een aangifte) de aanleiding geweest. Tijdens het onderzoek volgen vaak nog meer aangiften en verklaringen. In bijna alle onderzochte opsporingsonderzoeken (95%) heeft ten minste één slachtoffer aangifte gedaan of een verklaring afgelegd. In 78% van de onderzoeken hebben alle slachtoffers een verklaring afgelegd.

Binnen de opsporing zou meer geïnvesteerd kunnen worden in financieel redden en het aanpakken van criminele samenwerkingsverbanden en legale organisaties die mensenhandel al dan niet bewust faciliteren. Ondanks dat de politie, de KMar en de Inspectie SZW hier zicht op hebben, lijken deze schakels nauwelijks te worden aangepakt.

Hoe zijn mensenhandelzaken afgehandeld?

In 2012 steeg het percentage veroordelingen voor mensenhandel ten opzichte van voorgaande jaren flink. Ook is een tendens naar zwaardere straffen waarneembaar. De gemiddelde duur van de opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen is ruim 25 maanden ten opzichte van ruim 20 maanden in 2010. Hiermee lijkt invulling te zijn gegeven aan de verhoging van de wettelijke strafbedreiging van juli 2009.

GEMIDDELDE DUUR VAN OPGELEGDE ONVOORWAARDELIJKE VRIJHEIDSTRaffen

Mensenhandel uit beeld: wat zien we nog niet?

Afrikaanse slachtoffers: uit beeld?

De politie krijgt te maken met een groot aantal aangiften van mogelijke slachtoffers uit met name Afrikaanse landen waarin sprake is van weinig opsporingsindicaties. Uit een inventarisatie van de Nationaal rapporteur blijkt dat het in 2012 waarschijnlijk om meer dan 200 aangiften ging. Tegelijkertijd lijken deze mogelijke slachtoffers steeds minder vaak in beeld te zijn: van alle 1.711 geregistreerde mogelijke slachtoffers had in 2012 17% een nationaliteit van één van de Afrikaanse landen, ten opzichte van 28% in het voorgaande jaar. En van het totaal aantal slachtoffers aan wie het tijdelijk verblijfsrecht is verleend kwam 57% uit Afrika ten opzichte van 67% in 2011. Zijn er minder Afrikaanse slachtoffers in Nederland? Hebben zij zich meer dan voorheen aan het zicht onttrokken? Of bestaat er minder aandacht voor de signalering of melding van deze slachtoffers?

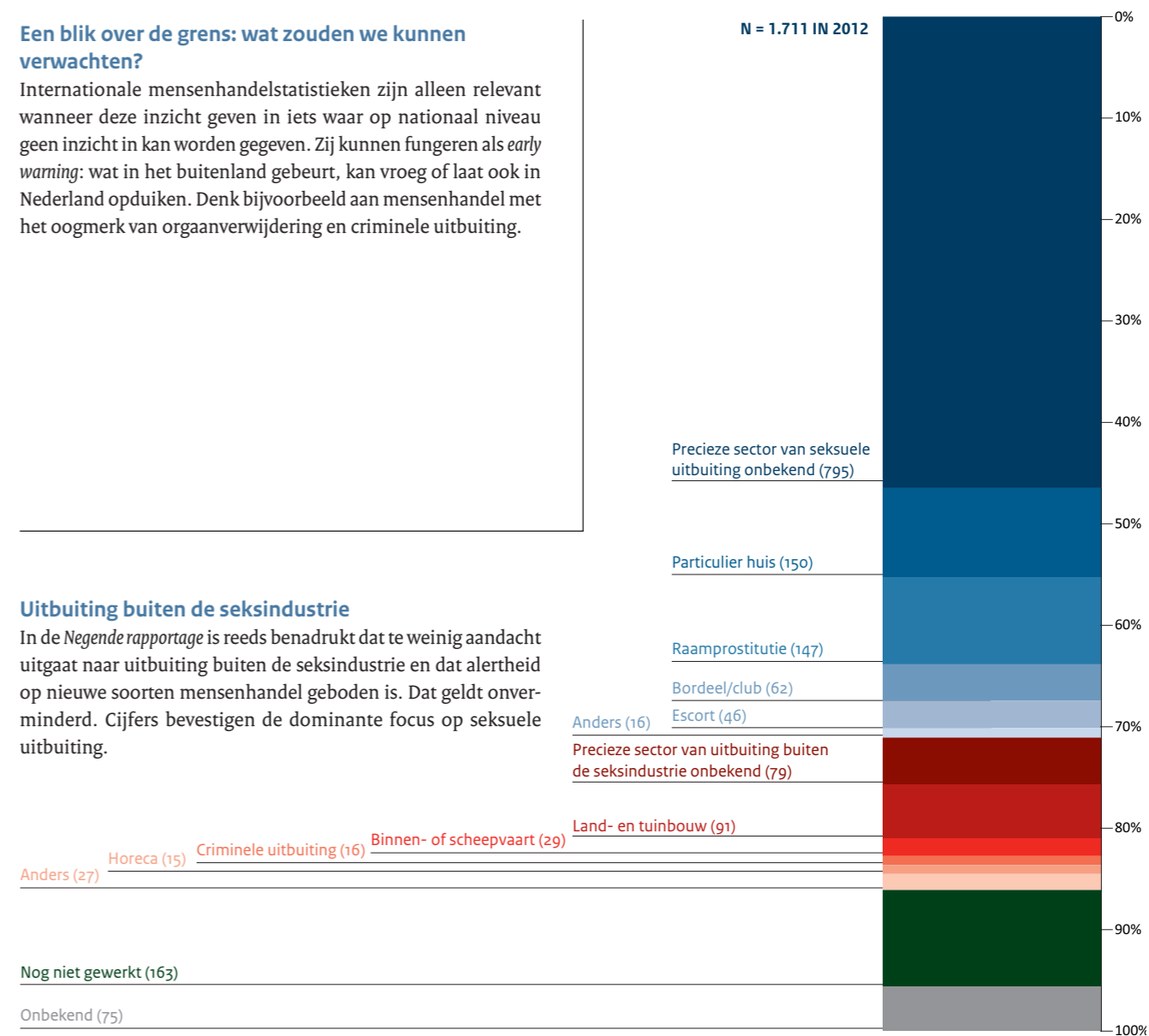
Er is weinig bekend over de Afrikaanse mogelijke slachtoffers, anders dan dat in hun aangiften weinig opsporingsindicaties zouden zitten. Het ontbreken van verdere opsporingsindicaties wil niet noodzakelijkerwijs zeggen dat geen sprake kan zijn van mensenhandel. Een landelijke analyse is van belang om trends en verbanden bloot te kunnen leggen. Dit is voorsnog niet mogelijk omdat de aangiften niet structureel en eenduidig worden geregistreerd.

Een blik over de grens: wat zouden we kunnen verwachten?

Internationale mensenhandelstatistieken zijn alleen relevant wanneer deze inzicht geven in iets waar op nationaal niveau geen inzicht in kan worden gegeven. Zij kunnen fungeren als *early warning*: wat in het buitenland gebeurt, kan vroeg of laat ook in Nederland opduiken. Denk bijvoorbeeld aan mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering en criminele uitbuiting.

Uitbuiting buiten de seksindustrie

In de *Negende rapportage* is reeds benadrukt dat te weinig aandacht uitgaat naar uitbuiting buiten de seksindustrie en dat alertheid op nieuwe soorten mensenhandel geboden is. Dat geldt onverminderd. Cijfers bevestigen de dominante focus op seksuele uitbuiting.

De **Nationaal rapporteur** rapporteert over de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland

Wat is mensenhandel?

Mensenhandel is uitbuiting of in elk geval daarop gericht. Het gaat in feite om alle arbeid- of dienstverlening die onder dwang – in ruime zin – moet worden verricht en waarvoor mensen dus niet vrijwillig kiezen. Mensenhandel en uitbuiting kunnen, maar hoeven niet gepaard te gaan met slechte werk- en leefomstandigheden.

Wat doet de Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen?

De Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen rapporteert over de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland. De rapporteur monitort de effecten van het beleid dat op deze terreinen wordt gevoerd, signaleert knelpunten en doet aanbevelingen om de aanpak van deze thema's te verbeteren. De Nationaal rapporteur heeft geen opsporingsbevoegdheden en is geen klachteninstantie. De rapporteur heeft een unieke onafhankelijke positie ten opzichte van de regering en geldt zowel nationaal als internationaal als autoriteit.

Wie is de Nationaal rapporteur?

De Nationaal rapporteur is Corinne Dettmeijer-Vermeulen. Zij wordt in haar werkzaamheden ondersteund door een team van onderzoekers afkomstig uit diverse disciplines, waaronder de rechtsgeleerdheid, criminologie, antropologie, politicologie, filosofie en sociale psychologie.

Welke activiteiten verricht de Nationaal rapporteur?

De Nationaal rapporteur brengt zowel rapportages als deelonderzoeken uit. Deze bevatten naast aanbevelingen om de aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen te verbeteren informatie over relevante wet- en regelgeving, preventie, opsporing en vervolging van daders en hulpverlening aan slachtoffers. De Nationaal rapporteur verzamelt kwantitatieve en kwalitatieve gegevens door middel van eigen onderzoek, door onderzoek van externe databases en door het organiseren en bijwonen van meetings en conferenties. De rapporteur neemt deel aan verscheidene taskforces en expertgroepen op het gebied van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Ook op internationaal niveau is de Nationaal rapporteur actief. Zo adviseert zij binnen een netwerk van rapporteurs ook het te voeren Europees beleid inzake de bestrijding van mensenhandel.

Postadres

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Telefoon: 070 370 45 14
www.nationaalrapporteur.nl